

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE | ALPINE ASSOCIATION OF SLOVENIA

Ob železnici 30 a
p. p. 214
SI-1001 Ljubljana
W www.pzs.si

E info@pzs.si
T +386 (0)1 43 45 680
F +386 (0)1 43 45 691
ID DDV SI62316133
IBAN SI56 6100 0001 6522 551

KOMISIJA ZA VARSTVO GORSKE NARAVE
T +386 (0)1 43 45 683
E varstvo.narave@pzs.si
W https://kvgn.pzs.si

Datum: 28. 2. 2024

POROČILO O DELU KVG N V LETU 2023

OSNOVA PREDSTAVITEV

Komisija za varstvo gorske narave Planinske zveze Slovenije (v nadaljevanju KVG N PZS) usklajuje in pospešuje dejavnosti planinske organizacije na področju varovanja gorske narave.

IO KVG N PZS pripravlja strokovna mnenja in predloge rešitev ter jih posreduje pristojnim organom PZS.

TEMELJNE USMERITVE DELA V LETU 2023

KVG N je v letu 2023 aktivnosti usmerjala predvsem v:

- ✓ izobraževanje in usposabljanje strokovnega kadra;
- ✓ promocijo varstva gorske narave med planinsko in širšo javnostjo, tudi šolsko mladino;
- ✓ promocijo projekta **Peš iz dolin do višin – v hribe z javnim prevozom**;
- ✓ konsolidacijo organiziranosti in delovanja varstva gorske narave v PZS;
- ✓ ažurno in kritično spremljanje stanja in posegov v gorsko okolje in naravo ter informiranje organov PZS ter javnosti o nedovoljenih posegih in aktivnostih;
- ✓ pripravo strokovnih stališč do načrtovanja različnih dejavnosti in prostorskih posegov v gorsko naravo in okolje nasploh.

Z avtomobilom do vrha in naprej (iz zgibanke Peš iz dolin do višin)

Ilustracija: Samo Jenčič

SESTAVA IN DEJAVNOST KVG N V LETU 2023

Število odsekov

Na dan 31. 12. 2023 je imelo odsek za varstvo gorske narave registriran zgolj 114 planinskih društev, od skupaj 297 društev, članov PZS. To pomeni zgolj 38 % od vseh. V primerjavi s prejšnjim letom eden več.

Število društev z odseki je glede na perečo problematiko ogrožanja gorske narave zelo malo. Društev, ki nima odseka, je kar 183. Zlasti skrbi, da svojega odseka VGN nimajo številna društva z velikim številom članstva,, t. i. velika društva.

Med MDO so pod povprečjem MDO z velikim obsegom članstva, to sta predvsem MDO Ljubljane in Savinjski MDO.

Stanje glede organiziranosti in delovanja je slabo v Notranjskem in Posoškem MDO PD, trenutno v Posoškem nimajo niti vodje odbora.

V Kamniško-Savinjskem in Pomurskem MDO PD odbora VGN ne delujeta že vrsto let. Izboljšalo se je stanje v Primorskem MDO PD, odlično deluje odbor v MDO PD Dolenjske in Bele krajine.

Strokovni kadri

Strokovni kadri KVG N so gorski stražarji in varuhi gorske narave. Gorski stražarji licence ne obnavljajo, svoje kompetence ohranjajo z delom in internim izobraževanjem in usposabljanjem, varuhi gorske narave obnavljajo licenco na štiri leta, kot po novem vsi strokovni kadri PZS.

Preglednica: Strokovni kadri v letu 2023

Datum\Naziv	Varuh gorske narave		*Gorski stražar
	Vseh izdanih diplom	Število z licenco	
31. 12. 2022	402	264	~ 700
31. 12. 2023	428	280	~ 730

*vir: poročila odborov

Varuhov z licenco je bilo ob koncu leta 280. Od tega je novih varuhov 26 (tečaj 2023). Licenčno usposabljanje je uspešno opravilo rekordnih 65 varuhov, veliko število na usposabljanju je bilo zaradi prehoda na štiriletni interval usposabljanja in zaradi omejitev zaradi covid a v preteklih letih. Vendar je mnogim leta 2023 licenca tudi potekla, tako da se je absolutno število varuhov z licenco povečalo samo za 16.

V letu 2023 je naziv gorski stražar ali stražarka pridobilo 34 (prepiši iz poročil) planincev, vendar jih je veliko tudi prenehalo delovati. Novih mladih gorskih stražarjev je 13.

Žal je aprila, kmalu po Zboru odsekov KVG N, ki ga je organizirala, veliko prežgodaj umrla Vlasta Medvešek Crnkovič, vidna članica KVG N, vodja odbora VGN MDO PD Zasavja, varuhinja gorske narave od leta 2004 (tretja generacija), nekdanja članica IO KVG N, vrhunska in sposobna naravovarstvenica, ki je v Zasavju pustila neizbrisen pečat skoraj na vsaki naravovarstveno pomembni tematski poti v naravi.

Izvršni odbor

Izvršni odbor se je posvečal predvsem konsolidaciji KVGN, saj se je med korono aktivnost in povezanost varstva gorske narave zmanjšala, v posameznih odborih tudi povsem zastala.

Preglednica: **Sestava IO KVGN VGN, mandat 2022-2026 (od 19. 03. 2022)**

Načelnik	Člani IO	Seje IO
Marijan Denša, PD Nazarje	Irena Bertoncelj, PD Ljubljana-Matica Sabina Francek Ivovič, OPD Koper, namestnica vodje Janko Kolar, PD Ribnica na Pohorju Olga Kržan, PD Brežice Tomaž Mihelič, PD Bohinjska Bistrica Irena Mrak, PD Križe Miran Ritonja, PD Ptuj	3. seja (1. marca) 4. seja (11. maja)

Izvedli smo dve redni seji, ostalo komunikacijo smo izvedli po telefonu, elektronski pošti in na terenu. veliko je bilo tudi komunikacije z vodji odborov.

Zbor odsekov za varstvo gorske narave KVGN

Izvedli smo ga 18. marca 2023 v Dobovici pri Dolah pri Litiji. Zelo dobro ga je organiziral MDO PD Zasavja. Na zboru je bilo prisotnih 49 glasov (43 % od 113 društev).

V hribe z vlakom
(iz zbirke Peš iz dolin do višin)
Ilustracija: Samo Jenčič

IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE STROKOVNIH KADROV

Izobraževanje in usposabljanje varuhov gorske narave (VGN) v okviru dejavnosti IO KVGN

Tečaj za varuhe gorske narave smo v letu 2023 izvedli v hibridni obliki, predavanja po spletu med tednom, terenski del na treh lokacijah (14. maj - Lisca, 28. maj - Nanos, 3. junij - Pokljuka in Vrata). To se je izkazalo za zelo dobro in tudi dobro sprejeto med tečajniki. Na posameznem terenu sta sodelovala običajno po dva predavatelja. Zaključek tečaja je bil septembra na Boču s predstavitvijo seminarских nalog.

Predavatelji na tečaju so izbrani strokovnjaki na svojem področju. Prevzemajo tudi mentorstvo pri izdelavi seminarских nalog. Vodja izobraževanja je dr. Irena Mrak, vodja tečaja Sabina Francek Ivović.

Licenčno izobraževanje smo izvedli na terenu, na Magolniku pri Dolah pri Litiji, v odlični organizaciji MDO PD Zasavja ob sodelovanju močne ekipe vodilnih delavcev Zavoda za gozdove Slovenije, strokovnjakov Biotehniške fakultete - oddelka za gozdarstvo in članov lokalnih društev. Udeležilo se ga je 65 varuhov, ki so s tem obnovili licenco. Prevladujoča vsebina izpopolnjevanja je bila gozd in gozdarstvo.

Preglednica: **Izvedena usposabljanja: 19. tečaj za VGN in licenčni tečaj 2022 za VGN**

Naziv usposabljanja	Termin in lokacija	Štev. udeležencev	Štev. uspešnih	Vodja tečaja Predavatelji
Licenčni seminar za VGN	18. marec	65	65	Glej zgoraj
Tečaj za VGN	Glej zgoraj	26	26	

Izobraževanje, usposabljanje in ozaveščanje v okviru dejavnosti odborov VGN MDO

V okviru načrtovane in izvedbe konsolidacije organiziranosti in delovanja varstva gorske narave v PZS dajemo vse večji poudarek delovanju odborov VGN pri MDO PD na področju izobraževanja, usposabljanja in ozaveščanja.

Ena od snovnih dejavnosti odborov je izvajanje izobraževanja in usposabljanja za nove gorske stražarje. Tečaje za gorske stražarje in stražarke (GS) so izvedli v odborih Dolenjske in Bele krajine, Gorenjske in v Savinjskem odboru (24 novih GS).

Preglednica: **Izvedena usposabljanja za naziv gorski stražar/stražarka po odborih MDO PD**

Odbor VGN MDO PD	Štev. udeležencev	Število novih GS	Tečaj mladih GS	Lokacija
Dolenjske in Bele krajine	10	10	--	Gorjanci
Gorenjske	--		13	Naklo
Savinjske	29	24	--	Menina
Skupaj	39	34	13	

Odbor Gorenjske je poleg tega skupaj s Kmetijsko šolo Naklo izvedel tečaj za mlade gorske stražarje, naziv je prejelo 13 dijakov. S tem sledijo dobremu zgledu odbora Dolenjske in Bele krajine.

Skupne akcije odborov VGN pri MDO PD

Odbori VGN pri MDO PS so v sodelovanju z odseki v letu 2023 organizirali ali izvedli manjše število akcij širšega pomena, kot so naravovarstvene delavnice, akcije, izleti in predavanja. Velikega dela teh akcij se udeležujejo tudi člani drugih MDO, ne samo tistega, ki akcijo organizira, kar pripomore k povezovanju in izmenjavi izkušenj. Navedene so samo najpomembnejše, torej »glavne« akcije odborov.

Preglednica: Izvedene naj-pomembnejše skupne akcije Odborov VGN MDO PD v letu 2023

Odbor VGN	Aktivnost (namen, oblika, izvajalec, ...)	Št.	Datum	Opomba
Koroške	Aktivnosti v zvezi z ustanavljanjem Regijskega parka Pohorje	3	Vse leto	Vodstvo odbora
Savinjske	Po nagelj na Goro Oljko in srečanje VGN	45	4. marec	
Podravja	Varovanje rastišča velikonočnice	48	marec	Boč, št. varuhov na varovanju
Zasavja	Varovanje rastišča Clusijevega svišča	--	april	Lovrenc
Posočja	Cvetana Nanosa	--	maj	
Podravja	Pohod za Pohorje (vetrne elektrarne)	150	18. junij	PD Sl. Bistrica
Koroške	Dan za Pohorje	150	30. sept.	Podravja Savinjski o.
Večina odborov	Naravovarstveni planinski poučni izleti (ekskurzije) v zanimiva območja	---	Vse leto	
Več odborov	Obeležitev mednarodnega dneva gora	--	december	Brati gore

Opombe: preglednica je urejena po datumih. – ni podatka.

Z javnim prevozom do izhodišča za visokogorje
(iz zgibanke Peš iz dolin do višin)

Ilustracija: Samo Jenčič

IZOBRAŽEVANJE, INFORMIRANJE IN OZAVEŠČANJE JAVNOSTI

Izobraževanje, informiranje in ozaveščanje planinske in druge javnosti oz. obiskovalcev gorskega sveta je pomembna naloga KVG N PZS. Naš cilj je opozoriti in pokazati celovitost vplivov rekreacije, turizma in drugih dejavnosti na živo in neživo naravo gorskega sveta.

Poteka na vseh treh nivojih organiziranja: v okviru akcij odsekov v planinskih društvih, akcij meddruštvenih odborov in izvršnega odbora, na različne načine in obravnava različne vsebinske sklope.

V letu 2023 je IO KVG N organiziral dobro obiskana **spletne predstavitve** (torkovi naravovarstveni planinski večeri), na katerih so tečajniki predstavljali svoje seminarske naloge.

Poleg teh smo organizirali tudi strokovna spletna predavanja oziroma predstavitve z aktualno naravovarstveno vsebino, ki so jih izvedli vrhunski naravovarstveni strokovnjaki. Vsakega večera se je udeležilo najmanj 30 poslušalcev, skupaj pa skoraj 200.

Preglednica: **Spletna predavanja 2023**

Vsebina	Oblika	Datum, kraj	Število
Predstavitve seminarских nalog varuhov gorske narave: trije večeri, skupaj sedem predavanj	Spletna predavanja	24. 1., 31. 1., 7. 2.	100
Tomaž Mihelič: Ptice okoli nas		24. 1.	40
Marijan Denša: Akcijski program KVG N		31. 1.	30
Tomaž Mihelič: Ali divjemu petelinu in belki v Alpah zmanjkuje tal pod nogami?		14. 2.	55
Dr. Matej Gabrovec: Peš iz dolin do višin		28. 2.	65

Preglednica: **Objave za javnost (mediji)**

Vsebina	Oblika, čas	Lokacija (medij)	Drugo
Objava v o Mariji Lesjak, dobitnici diplome dr. Angele Piskernik	Intervju	PV 2023/3	Marija Lesjak
Oddaja z gorniško in vsebino varstva gorske narave, organiziranosti KVG N	Reportaža	TV Slovenija	Irena Mrak, IO KVG N, tečajniki
Peš iz dolin do višin	Intervju	Radio Univox	Marijan Denša
Zavarovane redke in ogrožene vrste Blagajev volčin in Clusijev svišč.	Reportaža- april	Prvi program Radia Slovenija	Dušan Klenovšek
Mednarodni dan gora, Brati gore	Intervju dva prispevka	Novi tednik in Radio Celje	Marijan Denša
Številne objave z NV vsebino v regionalnih in lokalnih medijih	Prispevki	Po Sloveniji	Marija Lesjak idr.

Izobraževanje, informiranje in ozaveščanje javnosti poteka tudi preko spletne strani KVG N PZS in FB profila. Na spletu smo izvedli spletno anketo o spletnih seminarjih.

POMEMBNEJŠI PROJEKTI V LETU 2023

Najpomembnejši projekt je bil vsekakor razvoj ideje oživljanja zahajanja v gorski svet z izhodišč javnega prometa (železniške in avtobusne postaje). Ideja je zorela več let, v letu 2022 smo jo začeli uresničevati. Njen naslov je »Peš in dolin do višin - v hribe z javnim prevozom«. Povezujemo se z geografskim inštitutom Antona Melika. V ta namen smo izvedli že več pripravljalnih in operativnih aktivnosti, v letu 2023 smo izdali zloženko in pripravili več popularizacijskih akcij.

Preglednica: Pomembnejši projekti v letu 2023

Projekt	Namen	Stanje
Peš iz dolin do višin	Predstaviti poglede in rešitve problematike VGN	V izvajanju več aktivnosti
Peš iz dolin do višin zloženka	Promocijski material	Izvedeno, deli se na akcijah PZS
Vesela planinska šola Dan planincev na Kalu	Predstavitvev, ozaveščanje	Izvedeno Dobro obiskano
VrH Julijcev Sodelovanje pri projektu	Izboljšanje stanja izbranih vrst in habitatnih tipov v TNP	Zaključeno
Nabava brošure V gorah nismo sami	Brošura je pošla Razdelitev po kočah, med društvi	Nabava
Priprava novih pripomočkov »Vesele planinske šole«	Ozaveščanje mladih	V izvajanju
Prenova učbenika Narava v gorskem svetu	Iz prenove zastarelih delov smo prešli v prenovo vsega učbenika	V začetni fazi
Prenova spletne strani KVGn	Spletna stran je nepregledna in zato neprivlačna za uporabnike	Stalna naloga

Druge aktivnosti

Nekaj potreb po dodatnih aktivnostih smo zaznali tudi med letom.

Preglednica: Druge aktivnosti IO KVGn

Projekt	Namen	Stanje
Priprava poenotenih našitkov KVGn, VGN in GS - dodatno	Enotna podoba	V pripravi
Izdelava sodobnejših športnih majic za nove varuhe gorske narave	Nadomestiti zastarele	Izvedeno

Organiziran prevoz do izhodišča veliko boljše izbira kot dolga kolona osebnih vozil
(iz zgibanke Peš iz dolin do višin)

Ilustracija: Samo Jenčič

MEDNARODNE AKTIVNOSTI KVG N PZS V LETU 2023

KVGN je predstavnik PZS v Komisiji za varstvo narave in urejanje alpskega prostora (KONSAR) pri CAA (Club Arc Alpin), Združenju planinskih organizacij alpskega loka. Komisijo zastopa Irena Mrak.

Preglednica: **Mednarodne aktivnosti KVGN v letu 2023**

Aktivnost	Namen	Datum	Lokacija
Seja KONSAR CAA Predstavnica Irena Mrak	Letni sestanki komisije za varstvo gorske narave in prostorskega načrtovanja v Alpah (KONSAR). Med letom je sodelovanje s KONSAR potekalo s pisnim komuniciranjem.	--	Po spletu in dopisno

PRIZNANJA KVG N V LETU 2022

Preglednica: **Priznanja KVGN podeljena v letu 2023 - za leto 2022**

Naziv priznanja	Pogoj za prejem	Prejemniki
Diploma dr. Angele Piskernik	Življenjsko delo in izjemni uspehi na področju varstva in ohranjanja gorske narave	Marija Lesjak - PD Vinska Gora Ivica Mravlje - PD Rašica Bojan Oblak - PD Ljubljana Matica Lojze Rupar - PD Lisca Sevnica.

Podelitev je potekala 18. marca 2024 na svečanem delu Zbora odsekov KVGN PZS.

ODSTOPANJE IZVEDBE OD PROGRAMA

Primerjava med programom in izvedbo pokaže, da smo v letu 2023 izvedli večino načrtovanih akcij in tudi nekaj dodatnih, nenačrtovanih, zlasti promocijskih na poziv sredstev javnega obveščanja. to pomeni, da postajamo počasi, a vztrajno malo bolj znani tudi v širšem prostoru.

Od pomembnejših načrtovanih je zaradi bolezni odpadel posvet vodstva KVGN o problematiki neaktivnih odsekov in odborov varstva gorske narave.

Vsi člani IO KVGN smo zatajili pri pripravi opisov glavnih značilnosti za izbranih 40 planinskih izletov, ki so že vključeni v sistem maPZS.

Zastala je prenova oziroma ureditev spletne strani KVGN, odpadlo je jesensko strokovno predavanje, želeli bi si več aktivnosti nekaterih odborov za varstvo gorske narave pri MDO PD.

Posebej si želimo večjo društveno aktivnost novih varuhinj in varuhov gorske narave. Po informacijah, ki jih pridobimo, se jih zelo aktivno vključi v društveno dejavnost manj, kot bi si želeli in pričakovali, zlasti v vodstvenem in organizacijskem smislu.

Marijan Denša, načelnik KVGN

